

Бюджет мол – мәселе сол

«Бюджет мол – мәселе сол» – Алматы:
2021. – 56 бет.

Бұл жинаққа «Бюджет мол – мәселе сол» атты республикалық карикатурашылар байқауының таңдаулы туындылары топтастырылды.

Қоғамдағы түйткілді мәселелердің түйінін тарқату үшін жыл сайын мемлекеттік бюджеттен қыруар қаражат бөлінеді. Әйтсе де өзекті әлеуметтік проблемалар шешімін табар емес: бюджетті игеру, жоспарлау және т.б. жайттар реттелмей отыр. Еліміздің әр түкпіріндегі кәсіби және әуесқой карикатурашылар осы тақырып аясындағы, республика көлеміндегі немесе жергілікті өңірлердегі маңызды мәселелерді карикатура тілімен сөйлетіп көрді.

Қылқалам шеберлерінің бүгінгі қоғамның көрінісін боямасыз дәл бейнелеген 50-ге жуық туындысы осы суретті альбомға еніп отыр.

Жоба Сорос-Қазақстан қорының қаржылық қолдауымен дайындалды. Жоба мазмұнында авторлардың көзқарасы көрініс тапқан, сәйкесінше Сорос-Қазақстан қорының көзқарасымен сәйкес келмеуі мүмкін. Барлық мәліметтер, фактілер мен қорытындылар үшін жауапкершілік авторлардың ениісінде.

Жинақ көпшілік оқырманға арналған.

АЛҒЫ СӨЗ

Ағылшын премьер-министрі Уинстон Черчилль баспасөз беттерінде өзіне арналған карикатуралар көрінбей кетсе, «халқым мені ұмыта бастапты» дейтін көрінеді. Бұдан саясаткердің карикатураны бейнелеуіш құрал ретінде ерекше бағалағанын байқауға болады.

Расында, карикатура дегеніміз – ащы сын, тұрмыс-тіршілікке деген шығармашылық көзқарас, айырықша ойға жетелейтін туынды, аударманы қажет етпейтін жанр. Өкінішке қарай, бүгінде елімізде бұл өнертуындысы «жанашырсыз» қалды, бұл бағытта сурет сызатын саусақпен санарлық карикатуристерді айтпағанда, осы өнерге көңіл бөлінбей келеді, еш жерден қолдау таппай, насихатсыз қалып

отыр. Қайсар қанатын кеңге жая алмайтын, биікке самғап ұшатын қабілетінен айырылған құстың кебін киді. Кезінде «Ара» журналының аясында өркендеді, ал қазір аты ғана қалды десек, қателеспейміз.

Осы орайда, еліміздегі карикатура жанрының жандануына тиіттей де болсын үлес қосу мақсатында «Медиа орда» қоғамдық қоры Сорос-Қазақстан қорының қолдауымен «Бюджет мол – мәселе сол» атты карикатурашылар байқауын ұйымдастырды. Конкурс шеңберінде бұл жанрда енді-енді бет бұрған жас шеберлерді ынталандыру мақсатында «Қылқалам ұшындағы шынайы қоғам» атты еркін тақырып ұсынды.

Байқау сарапшысы әрі әділ-қазы мүшесі ретінде байқауға ұсынылған жұмыстардың тақырыбы, нысаны, идеясына, сондай-ақ тапқырлығына, техникасы, яғни ұсыну шеберлігіне ерекше маңыз бердім. Байқауға келіп түскен жұмыстар сапасы жағынан әртүрлі деңгейде болды. Халықаралық деңгейдегі байқауларға қатысуға лайықты жұмыстар болды. Бас жүлделерді алған суретшілер байқауға жақсы дайындалған: тапқыр, шебер әрі өзекті туындылар. Десек те, кейбір авторлардың техникалық шеберлігі жетпей жатса, енді бірінде идея ақсап тұрды, яки байқаудың тақырыбын аша алмады. Байқауға қатысушылар лайықты бағасын алды. Үздік туындыларға жүлделі орындар ұсынылып, ал «бір қайнауы кем болған» жұмыстарға ынталандыру сертификаттары берілді.

Сонымен қатар байқау шеңберінде жас суретшілерге арналған дүниежүзі карикатура тарихын, қазақ карикатурасы және оған еңбегі сіңген тұлғалар жайлы мәліметтер, бұл жанрдың ерекшелігі, бүгінгі трендтегі техникалары, қазіргі бет алысы мен басқа да мағұлматтарды қамтитын семинар-тренингтер өткізілді.

Әр күннің өз карикатурасы бар. Сондықтан қазір көлеңкеде қалды десек те, карикатура адам баласымен бірге жасай береді. Еліміздің әр түпкірінде жүрген кәсіби және әуесқой карикатуристердің басын қосып, бір-бірімізді таныстырып, білістіріп, шағын мереке жасап, қазақ карикатурасының дамуына үлес қосып, республикалық деңгейде байқау өткізген ұйымдастырушыларға алғысымды айтамын.

Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ,
суретші-карикатурист,
халықаралық карикатурашылар байқауының жүлдегері

ҚЫЛҚАЛАМ ҰШЫНДАҒЫ ШЫНАЙЫ ҚОҒАМ

«Медиа орда» қоғамдық қоры Сорос-Қазақстан қорының қолдауымен былтыр, 2020 жылы сатиралық карикатураны қазіргі қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік ахуалды көрсетудің қолжетімді құралы ретінде қайта жандандыру жобасын жүзеге асырды. Ондағы мақсатымыз – еліміздегі кәсіби және әуесқой суретші-карикатурашылармен және олардың жұмысымен танысу, серіктестік орнату; еліміздегі кәсіби және әуесқой суретші-карикатурашылардың жұмысын және сол арқылы республика көлеміндегі немесе жергілікті деңгейде өзекті мәселелерді қалың бұқараға көрсету болды.

Жоба екі кезеңді қамтыды. Алдымен республика бойынша жинақталған карикатурашылардың басым бөлігі жас шеберлер болғандықтан, оларға төл өнердің қыр-сырын түсіндіру әрі «өгізді де өлтірмей, арбаны да сындырмай» бұқаралық ақпарат құралдарына қоғамдағы өзекті тақырыптарды ұсынудың мән-жайын үйрету мақсатында кәсіби карикатурашы Ғалым Смағұлдың қатысуымен шеберлік сағаты ұйымдастырылды. Сондай-ақ қатысушыларға жобаның зерттеу тақырыбын түсіндіру мақсатында онлайн-кездесу өткізілді. Бұл шараға Zertteu Research Institute қоғамдық қорының сарапшысы Шолпан Айтенова тартылды.

Екінші кезеңде «Бюджет мол – мәселе сол» атты басты тақырып және «Қылқалам ұшындағы шынайы қоғам» атты еркін тақырыпта республикалық карикатурашылар байқауы ұйымдастырылды. Ондағы мақсатымыз – еліміздегі карикатура жанрының жандануына тиіттей де болсын үлесімізді қосу болды. Карикатура – бағзыдан бері әлеуметтің өзекті мәселелерін көтере білетін, оны қалың көпшілікке көрсете алатын бірден бір құрал. Бұл жанрдың халықаралық деңгейде өзіндік орны қалыптасқан. Өкінішке қарай, осы жобаны жүзеге асыру барысында елімізде кәсіби карикатурашылардың көп емес екеніне куә болдық. Десек те, бұл жанрдың түп-тамырымен жоғалып кетпеуіне септігін тигізіп жүрген кәсіби суретшілер бар әрі сол қылқалам шеберлеріне қолдау көрсету мақсатында байқау жарияланды. Жұлде қоры – 1 350 000 теңге.

Қоғамдағы түйткілді мәселелердің түйінін тарқату үшін жыл сайын мемлекеттік бюджеттен қыруар қаражат бөлінеді. Әйтсе де өте өзекті әлеуметтік проблемалар шешімін табар емес: бюджетті игеру, жоспарлау және т.б. жайттар реттелмей отыр. Еліміздегі кәсіби және әуесқой карикатурашылар осы тақырып аясындағы, республика көлеміндегі немесе өңірлердегі маңызды мәселелерді конкурс шеңберінде карикатура тілімен сөйлетіп көрді.

Байқауға республика бойынша 31 карикатурашы өз жұмысын жолдады, өкінішке қарай, оның 3-еуі конкурс талаптарын орындамағандықтан және тақырыпқа қатысы жоқ суреттер жібергендіктен бағалау кезеңіне жіберілмеді. Сондай-ақ байқауға барлығы 148 жұмыс келді, оның ішінде 35 жұмыс байқау шарттарын орындамағаны үшін (көшірме, қайталау және т.б.) конкурсқа жіберілмеді, ал қалған 113 жұмыстың ішінде негізгі тақырып – 75, ал еркін тақырып бойынша 38 жұмыс бағаланды.

О баста бұл байқаудың қорытындысы Нұр-Сұлтан қаласында офлайн форматта өтуі керек болған: онда жүлдегерлерді марапаттап, үздік суреттердің көрмесін өткізуді жоспарланды. Өкінішке қарай, былтыр елімізде жаһанды жайлаған COVID-19 індеті тіркелді. Коронавирус індетінің таралу қаупін болдырмау мақсатында төтенше жағдай орнады, республиканың барлық дерлік қалалары карантинге жабылып, көлік қатынастары тоқтады. Бұл жағдай байқау жұмыстарының көрмесін офлайн өткізуге, карикатурашылармен жүзбе-жүз танысуға кедергісін тигізді.

Әйтсе де, байқауға жиналған үздік суреттер көрерменсіз қалмасын деген ниетте **«Бюджет мол – мәселе сол»** атты альбом-жинағын оқырман назарына ұсынып отырмыз.

«Медиа орда»

Г о р ы н

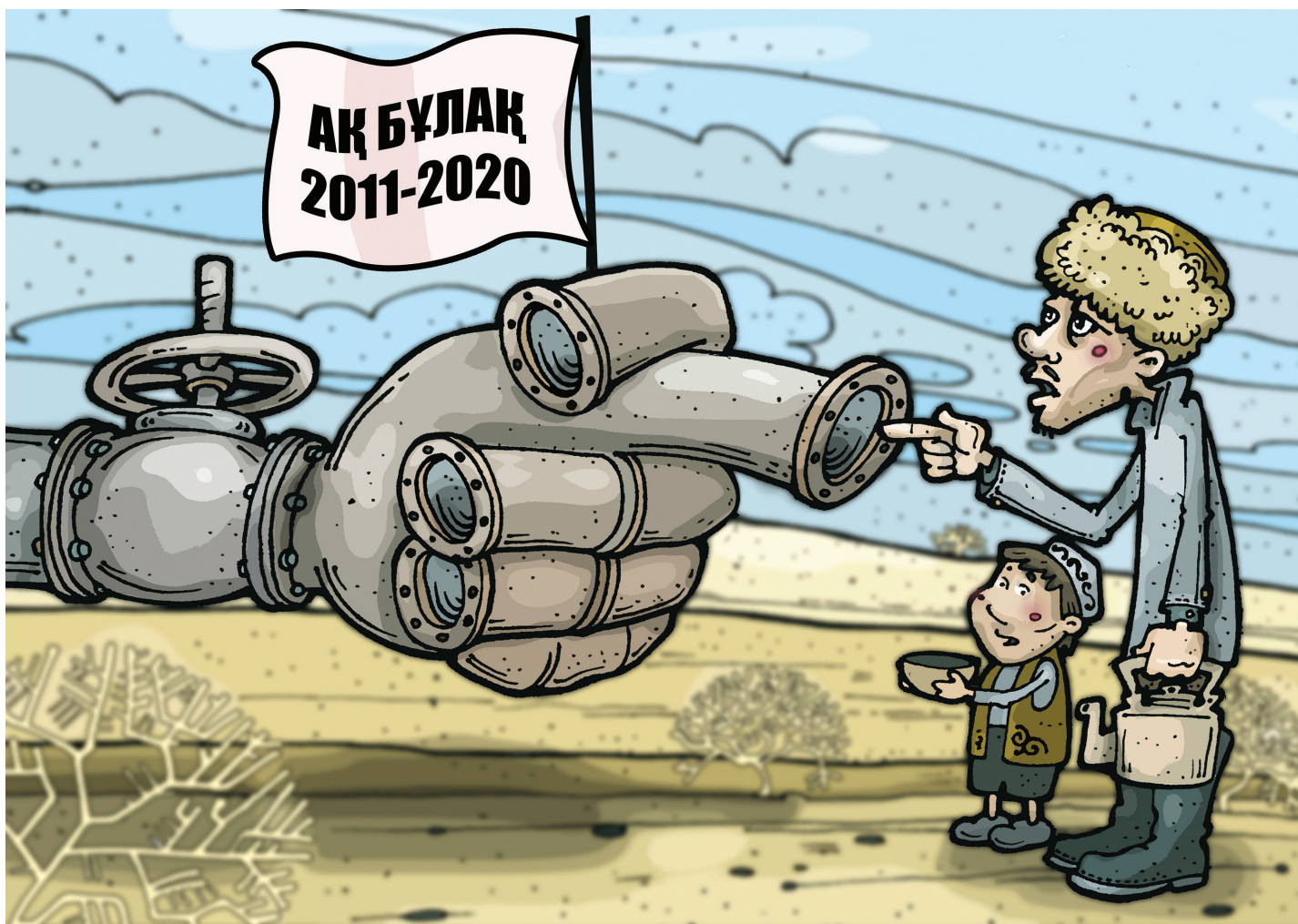
«Құрақ көрпе»,
© Қайрат ЖӘЙІРБЕК

II орын

«LRT – Стоунхендж»,
© Талғат ЖЕҢІСҰЛЫ

III орын

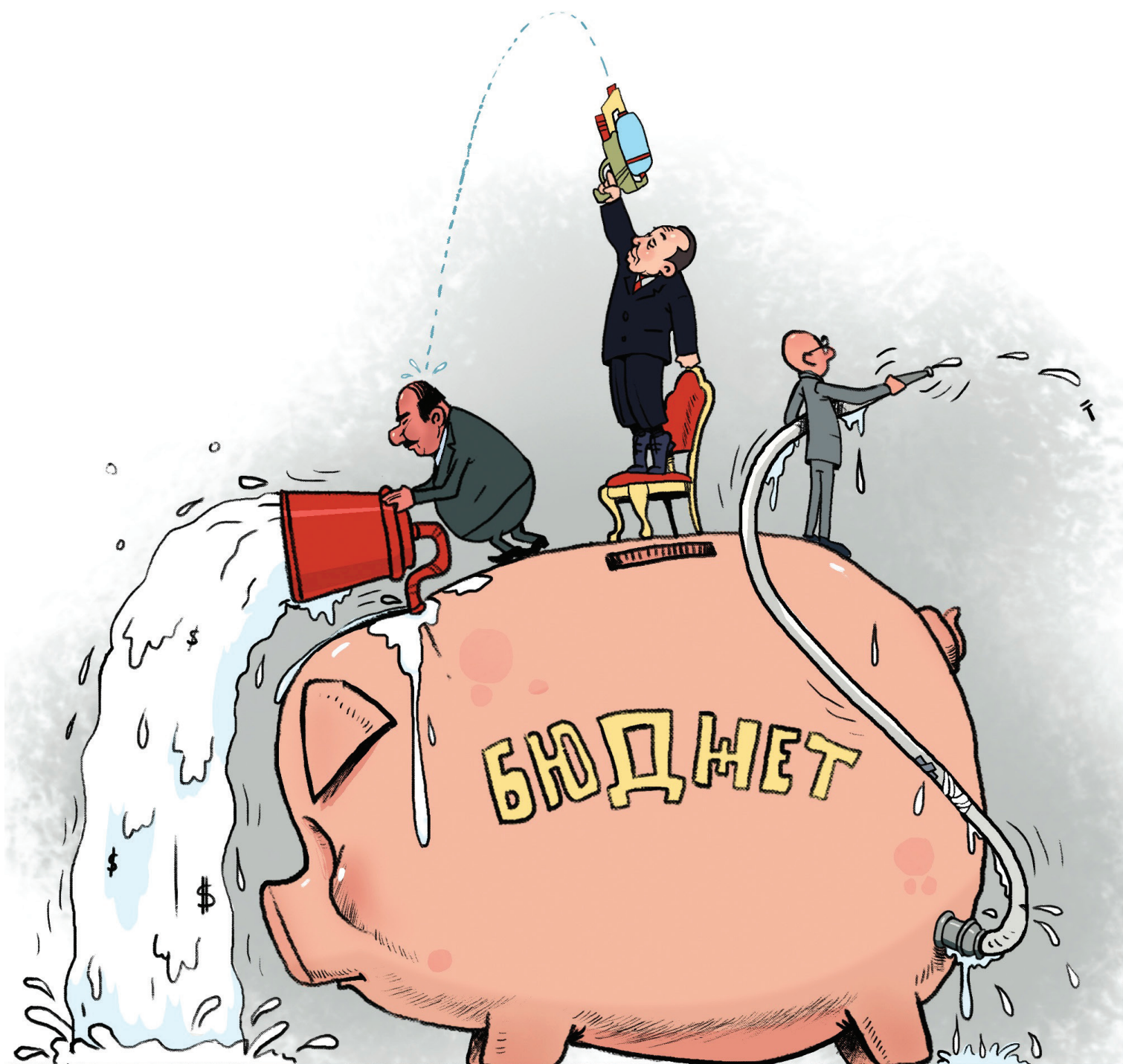
«Ақбұлақ 2011-2020»,
© Павел УКОЛОВ

III орын

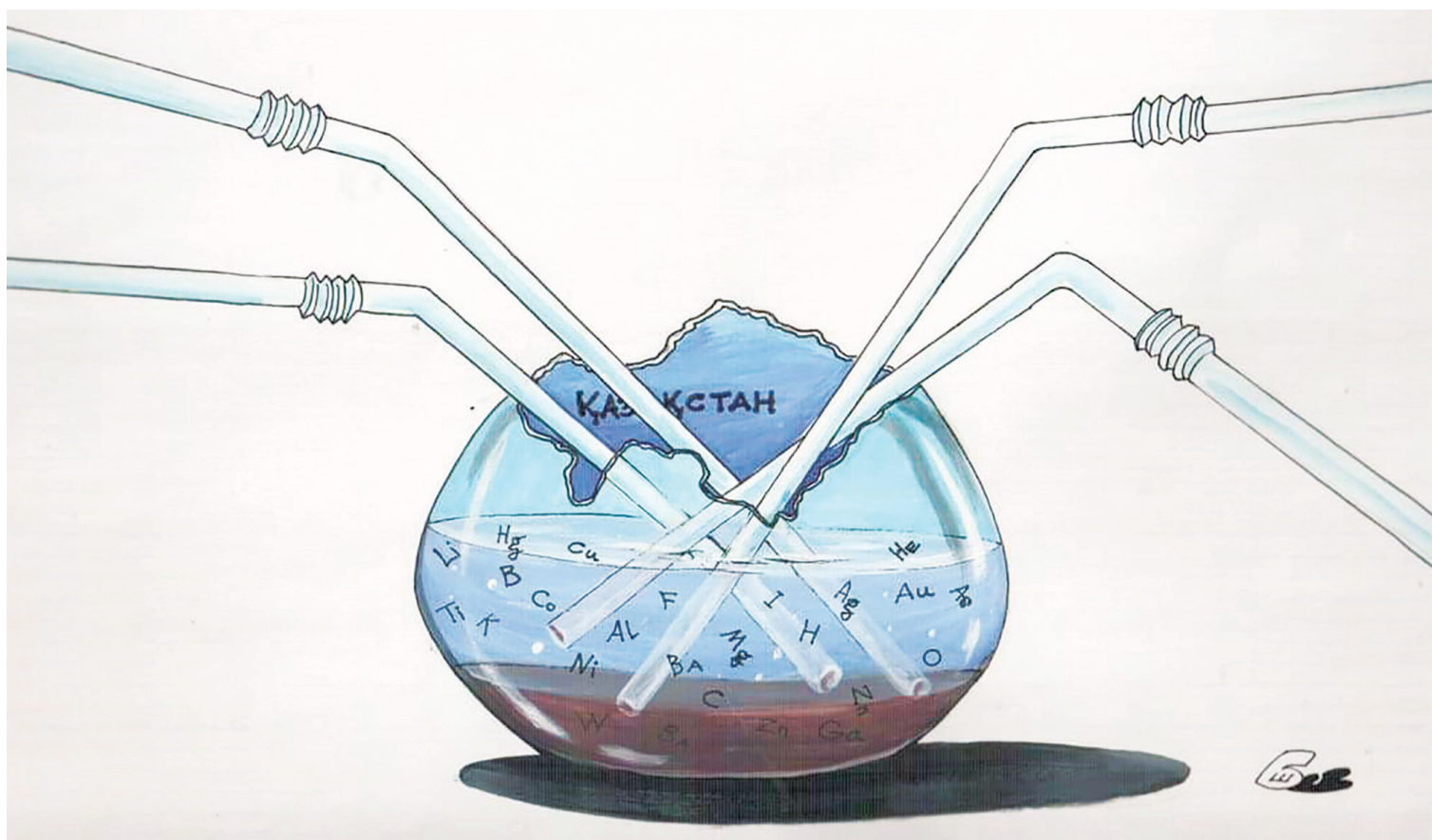
«LRT: көзден бұлбұл ұшты»,
© Әділ ЗАКЕНОВ

III орын

«Бюджетті басқару»,
© Мұрат ДІЛМАНОВ

Еркін тақырып. Бас жүлде.

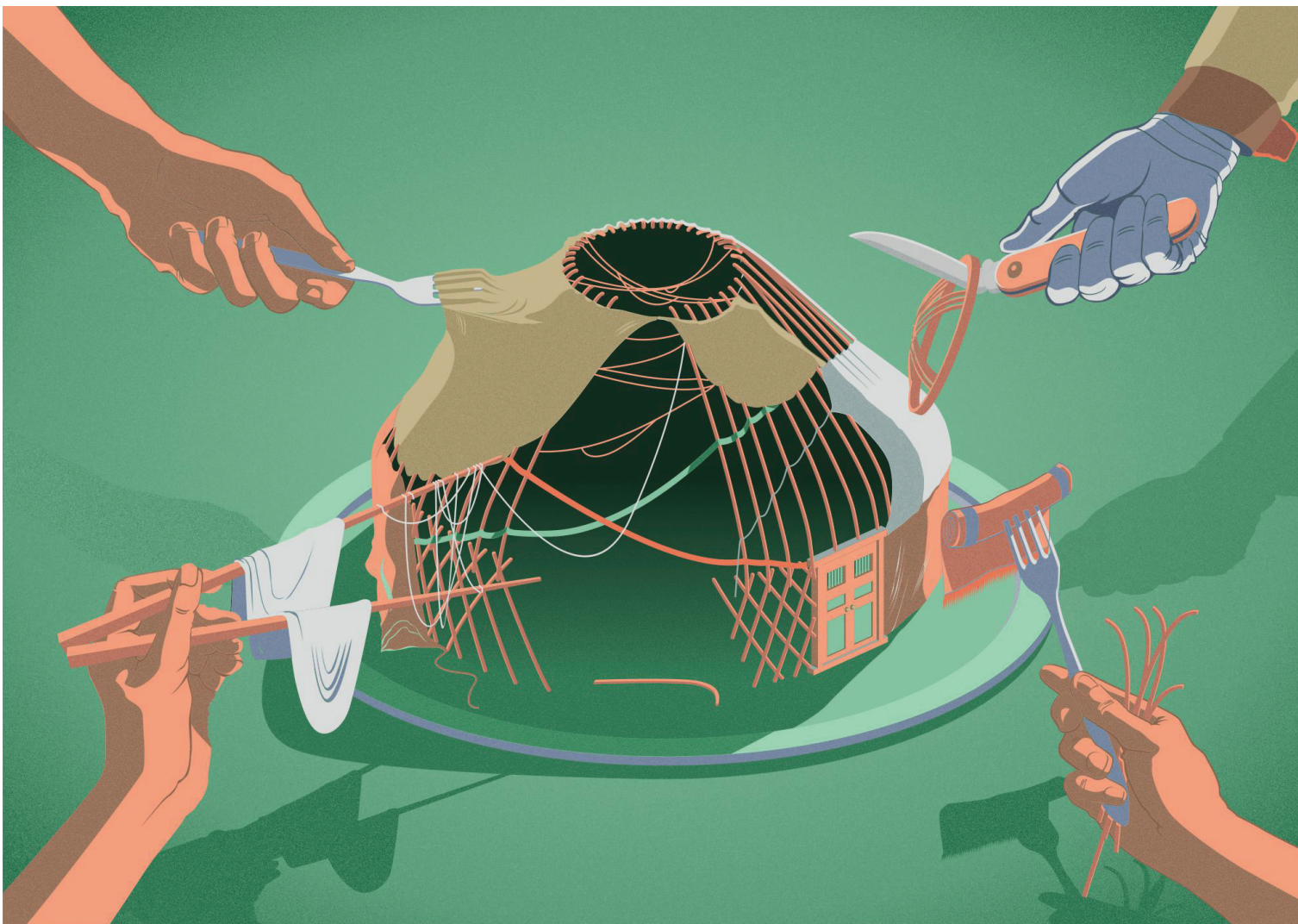

© Берік ШАДЫҒАЛИ

КАРИКАТУРА КЕРУЕНІ

*«Бюджет мол – мәселе сол»
байқауына келген үздік
суреттер топтамасы*

© Талғат ЖЕҢІСҰЛЫ

© Самат НҰРАЛИЕВ

© Павел УКОЛОВ

Т Е Н Д Е Р - Ж Е Ń Д Е Р

© Сағи АХТАНОВ

© Ақылбек ШАКЕНОВ

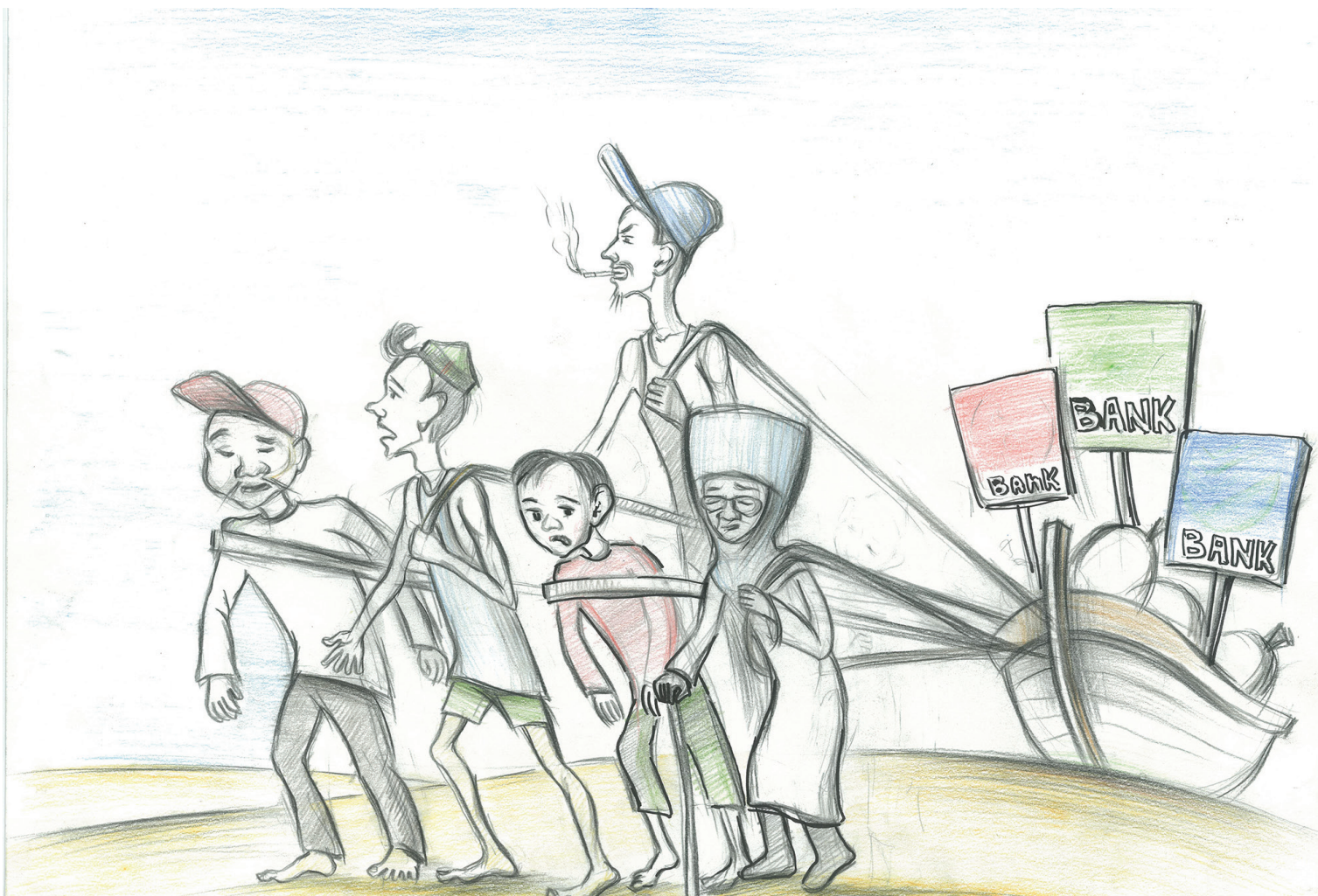

Миллиардтың Бильяры

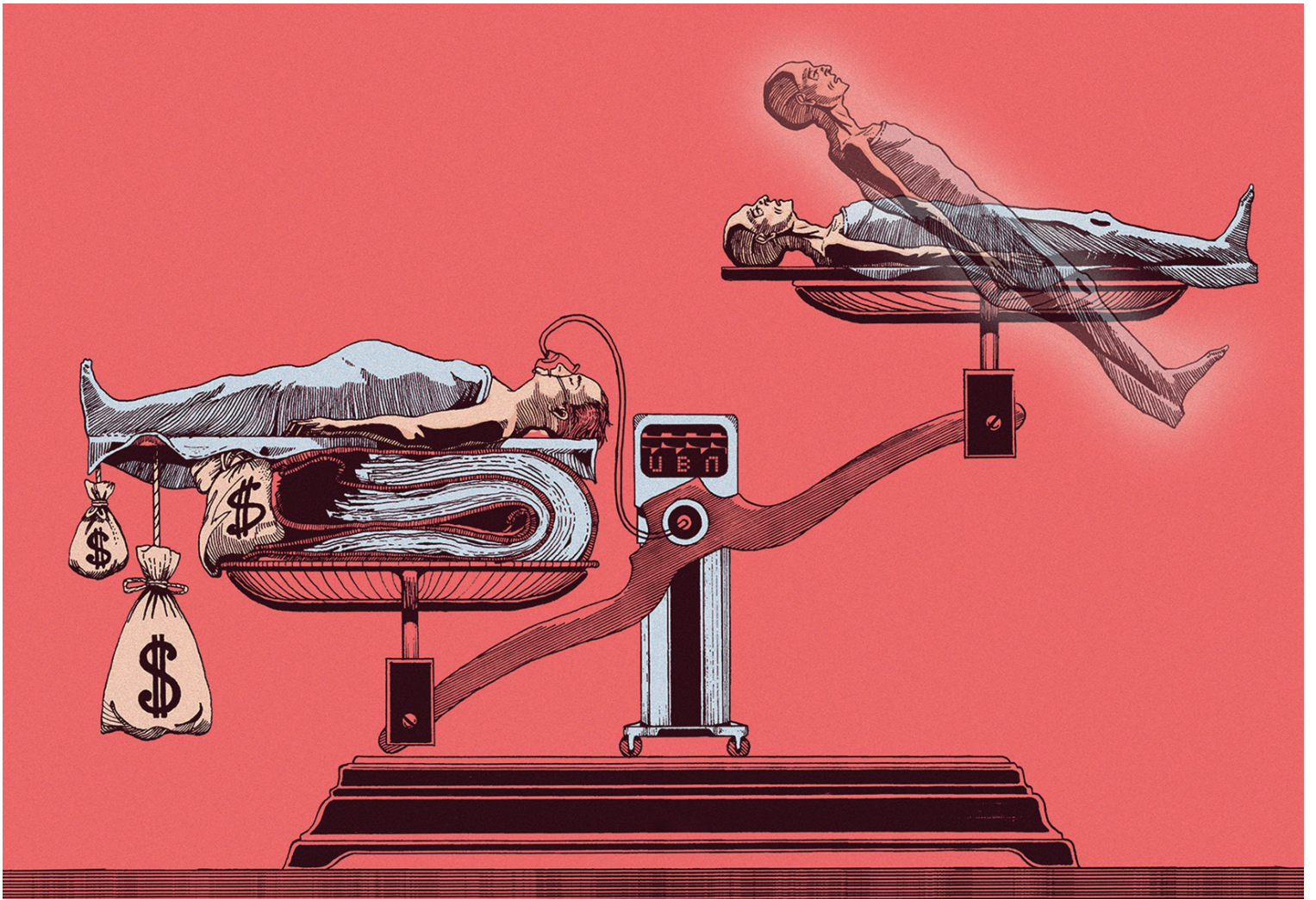
© Дәурен ШЕГЕБАЕВ

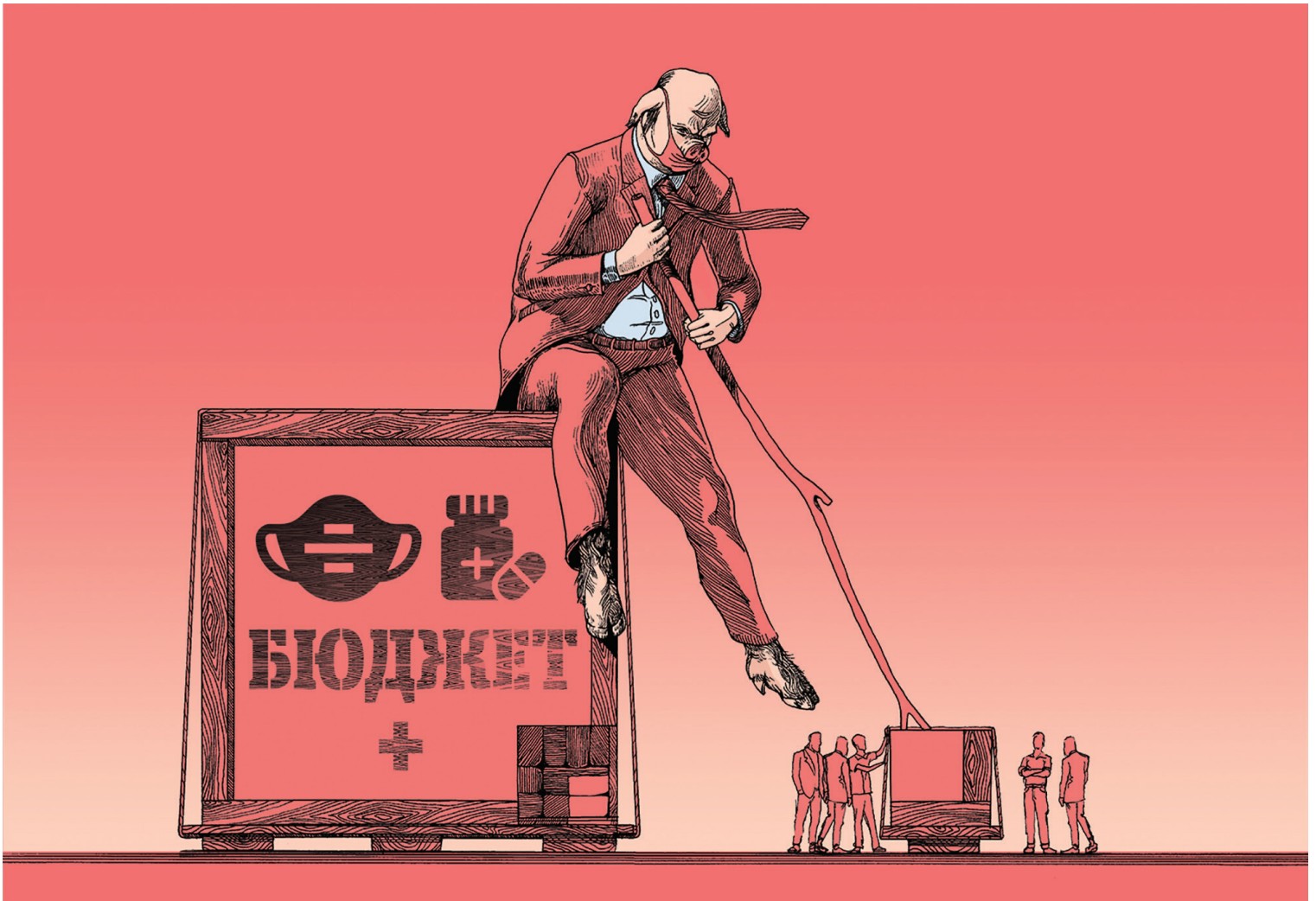
© Сағи АХТАНОВ

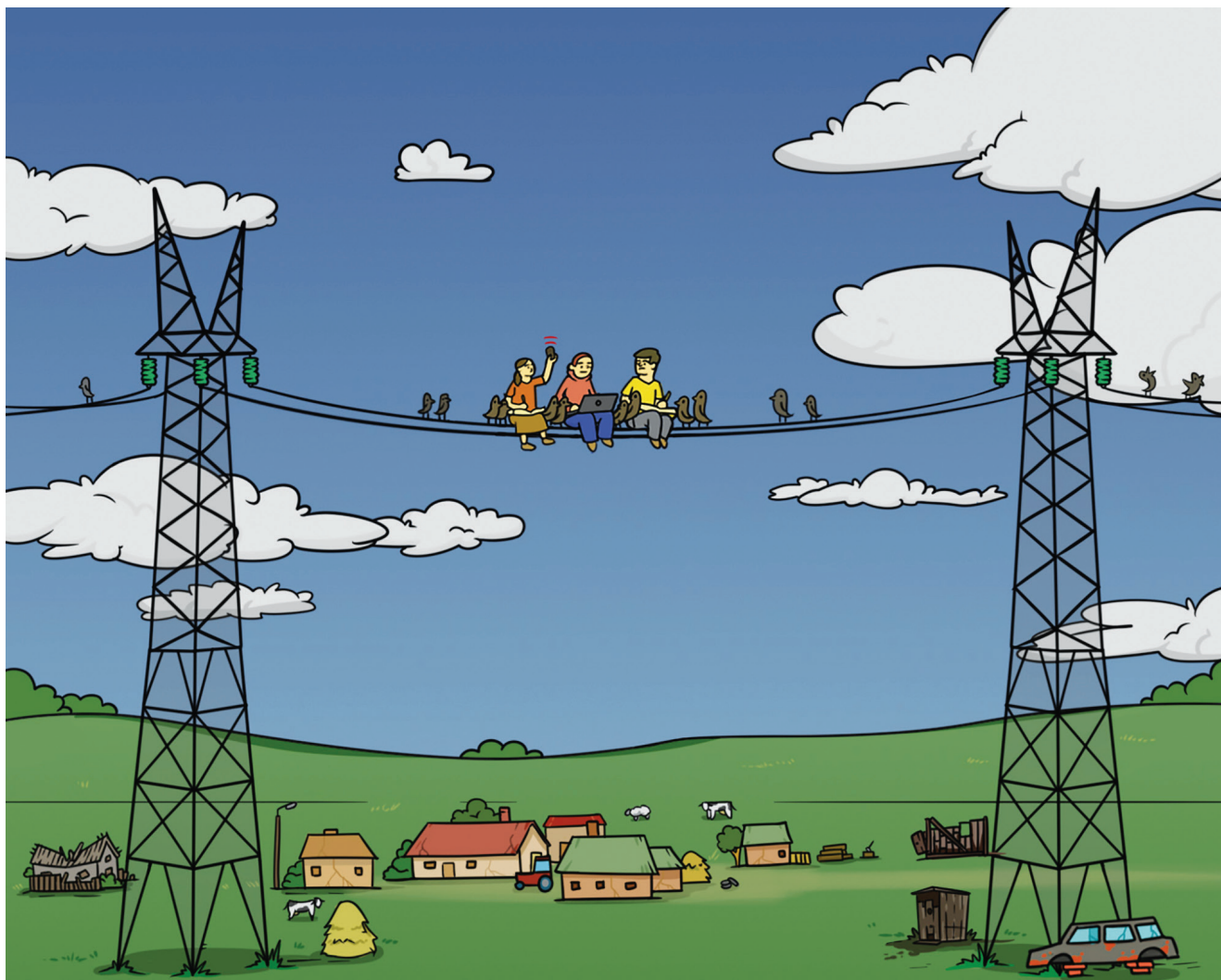
© Ақылбек ШАКЕНОВ

© Талғат ЖЕҢІСҰЛЫ

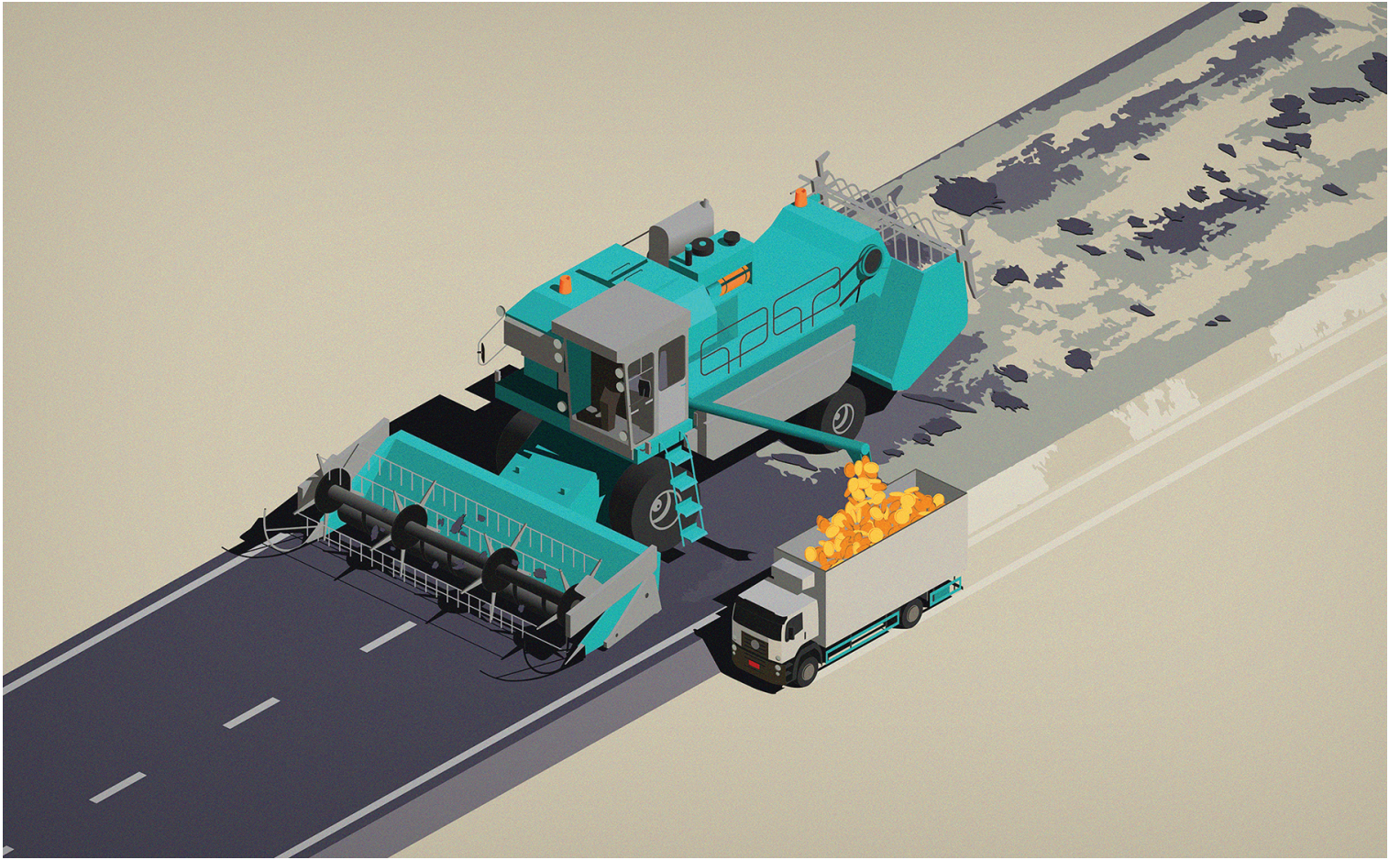
© Талғат ЖЕҢІСҰЛЫ

© Әміржан МҰСАҒАЛИ

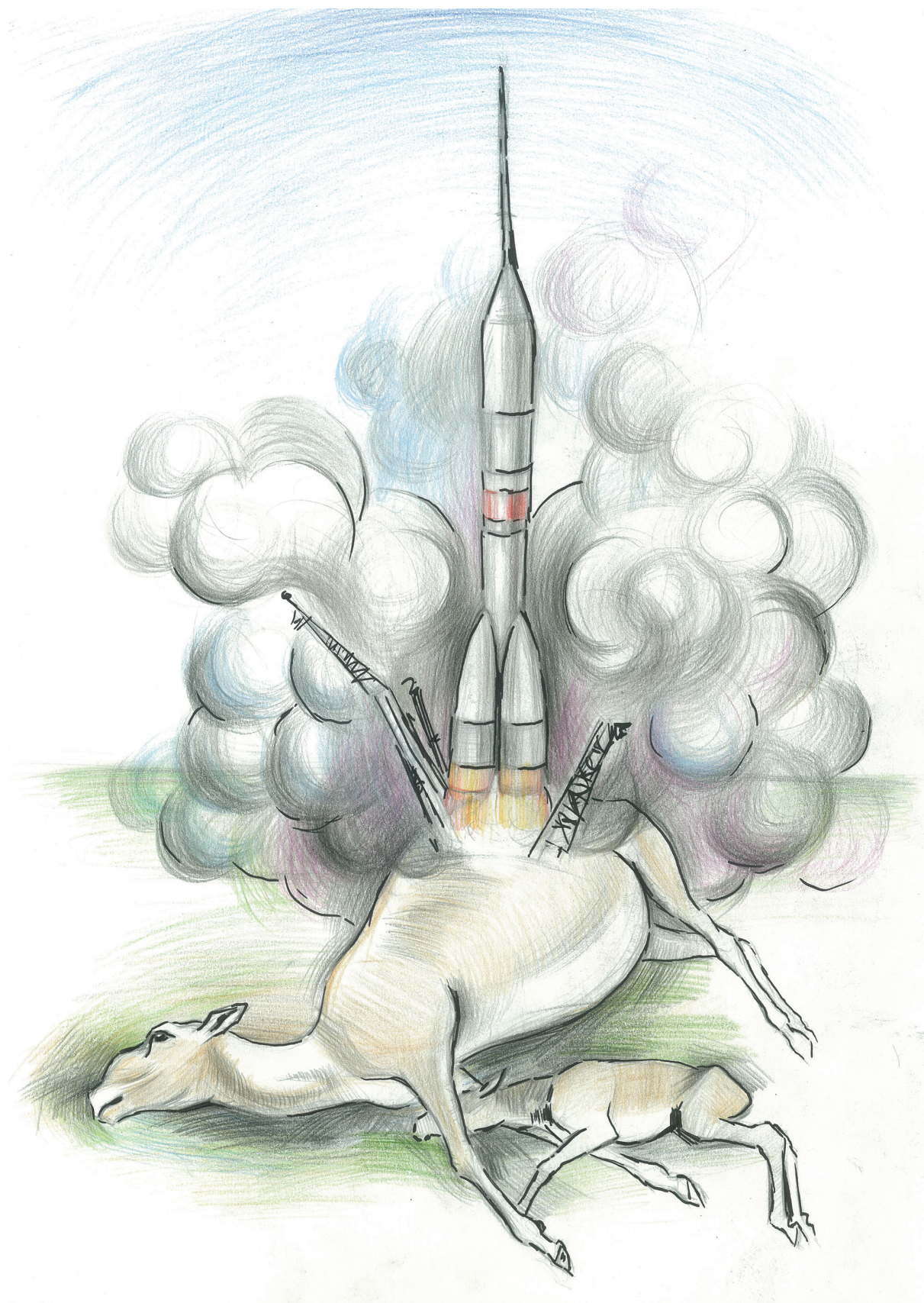
© Павел УКОЛОВ

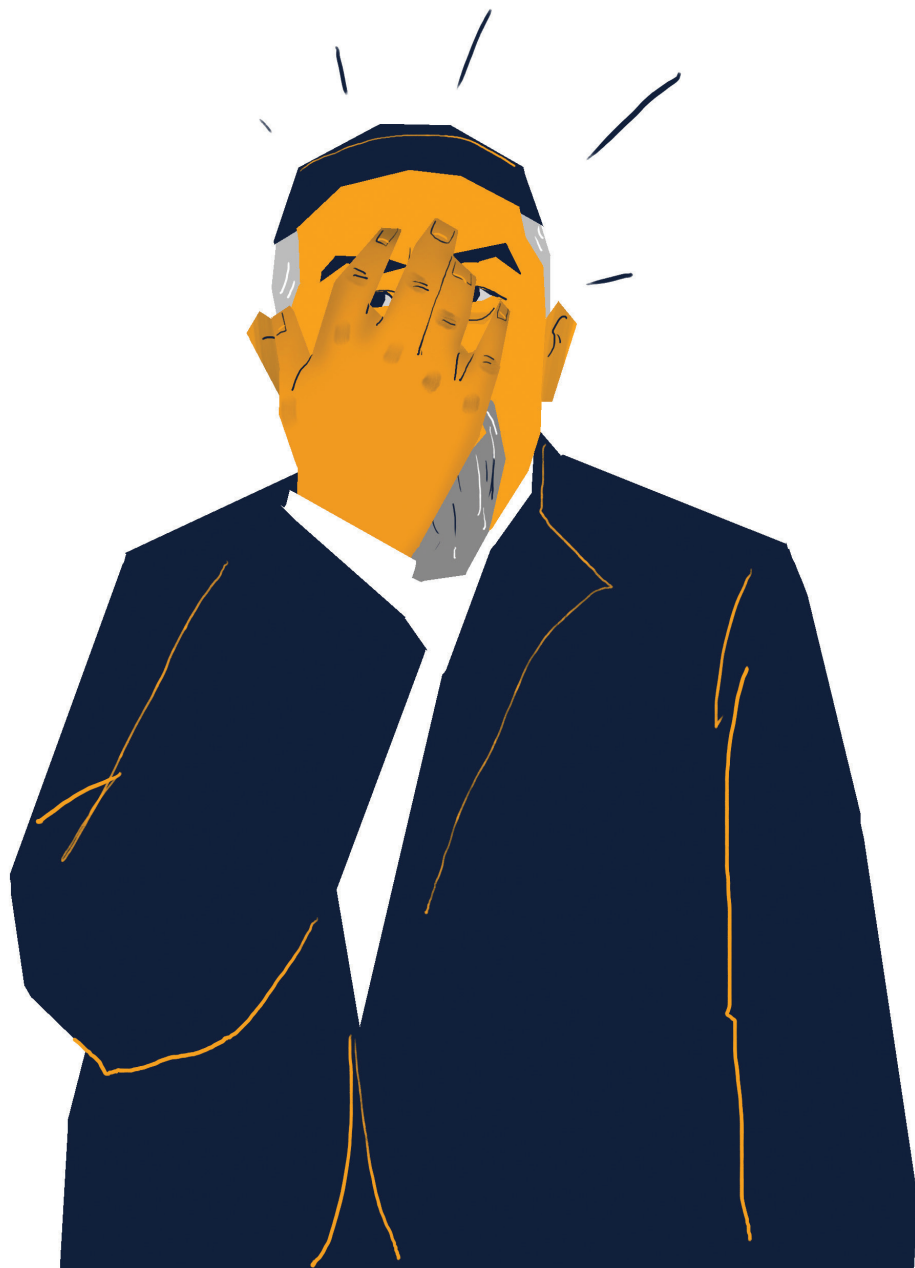
© Талғат ЖЕҢІСҰЛЫ

© Ақылбек ШАКЕНОВ

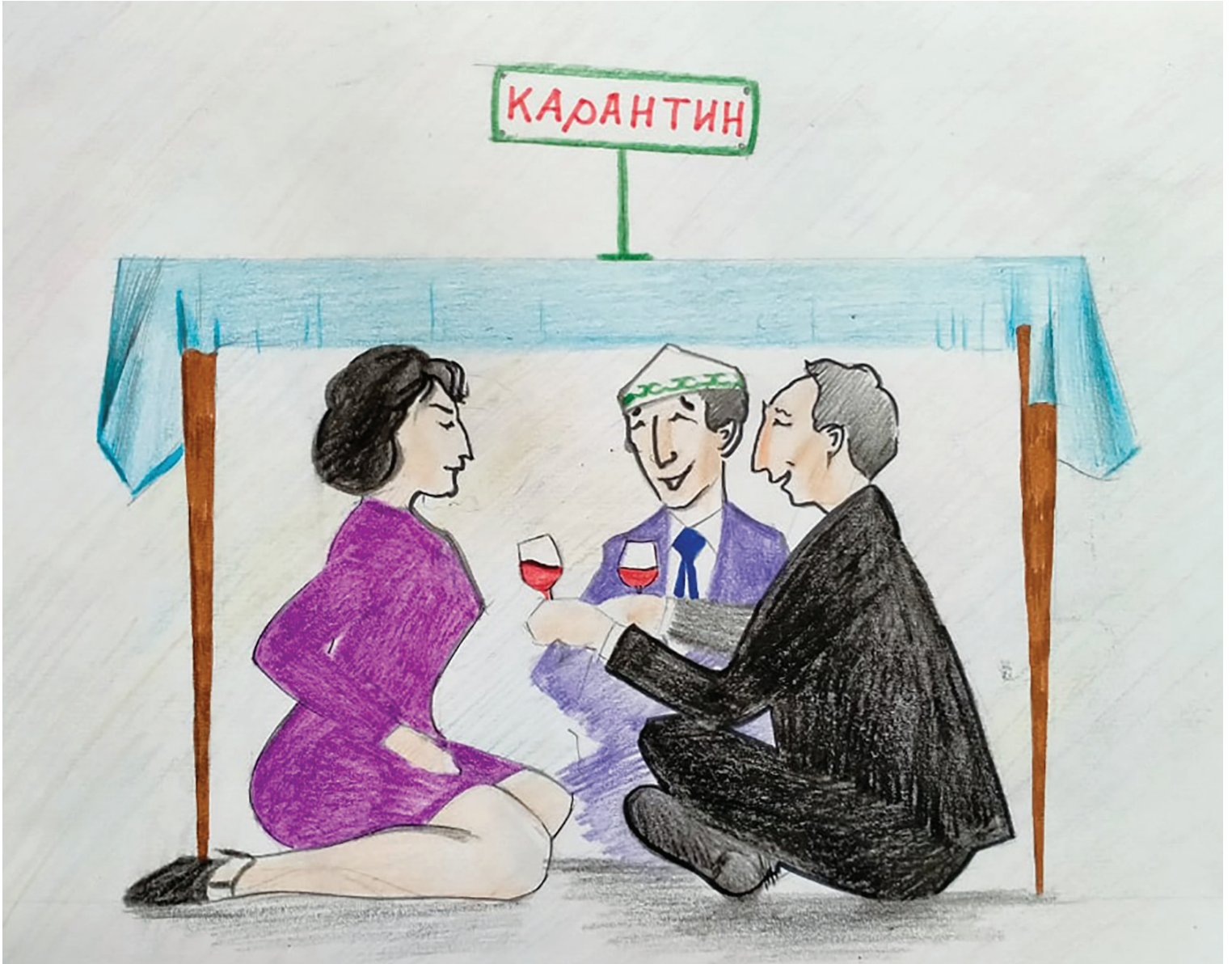
© Ақылбек ШАКЕНОВ

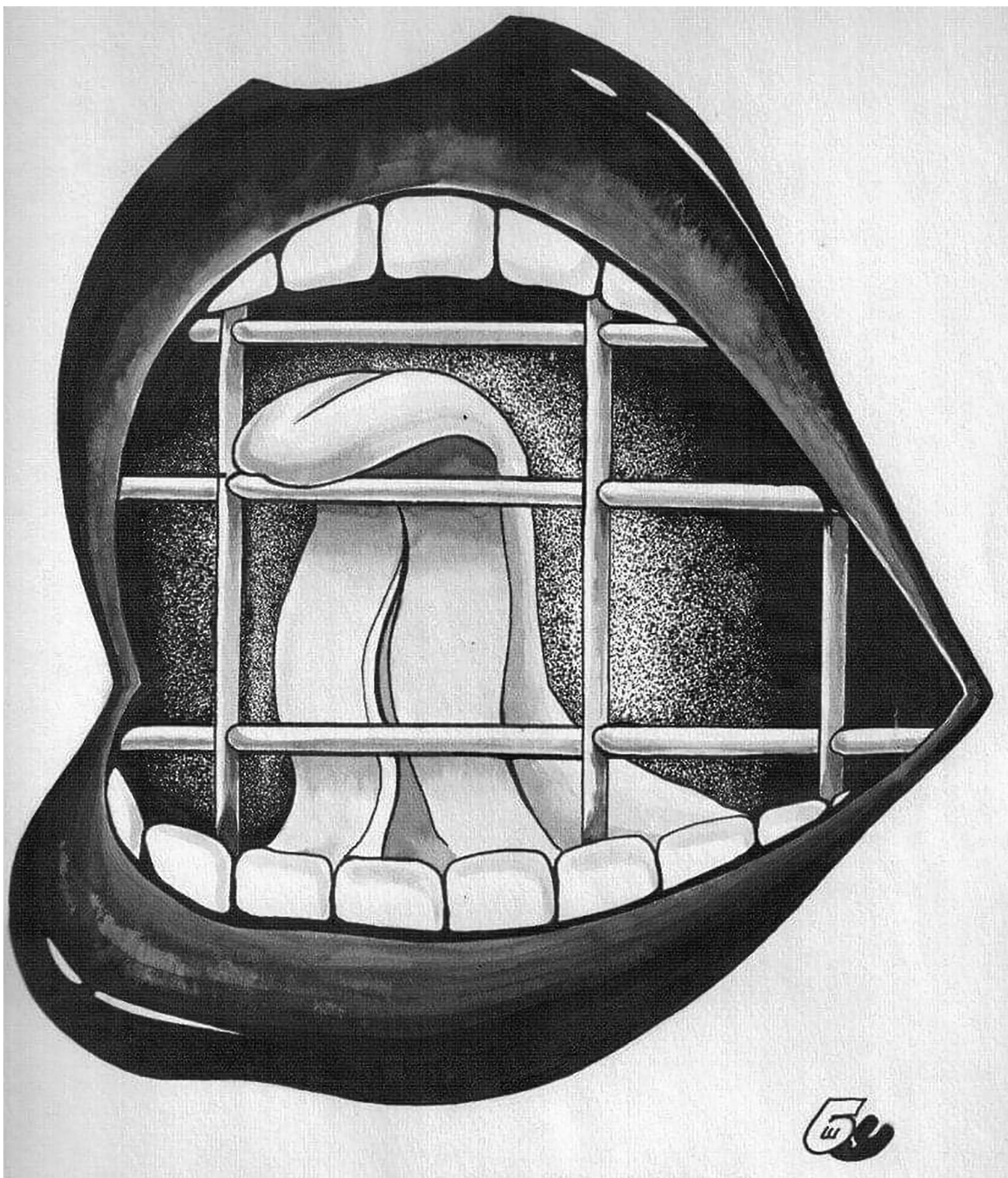
© Мұрат ДІЛМАНОВ

© Қуаныш ӘДІЛБЕК

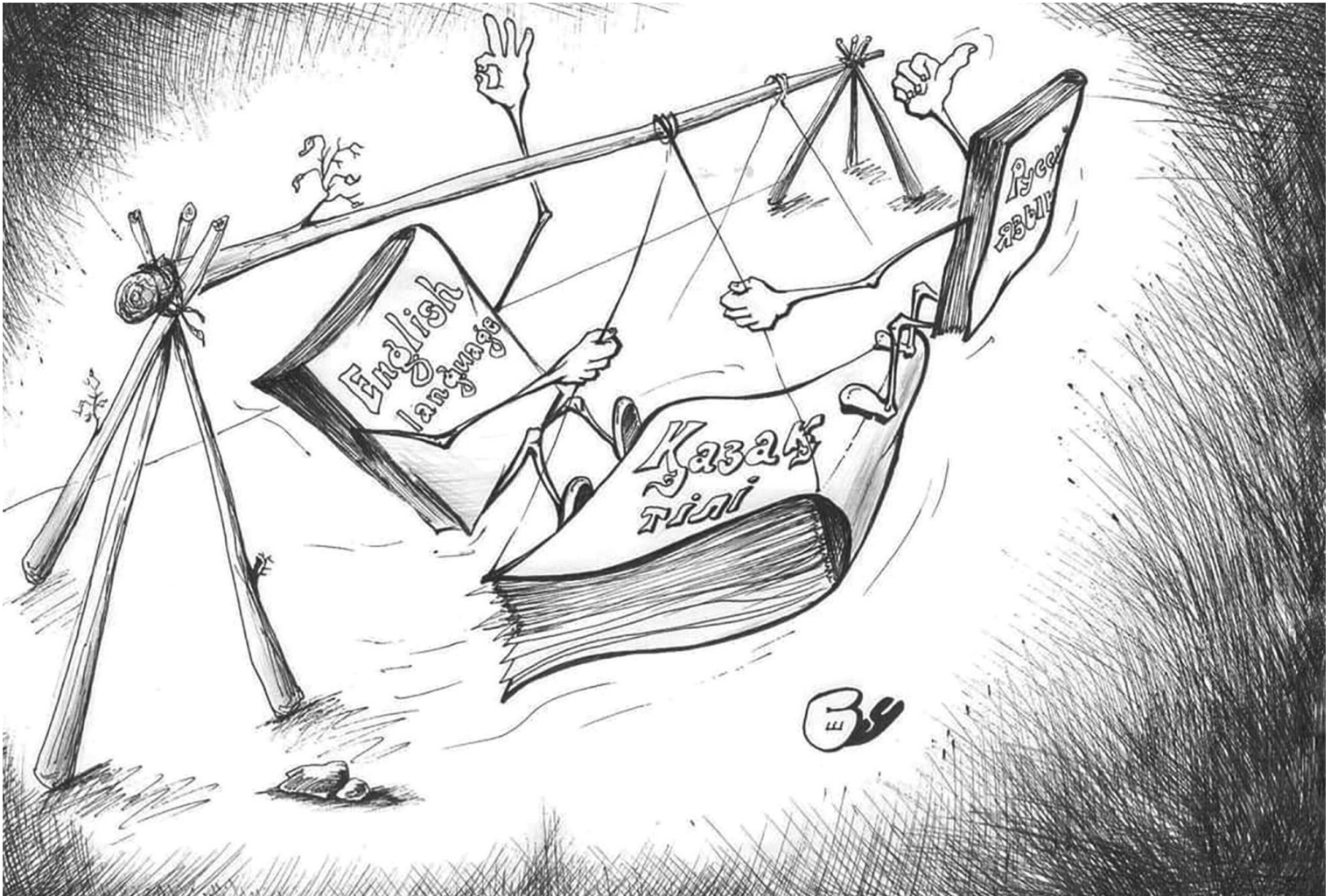
© Сағындық ӘСЕНОВ

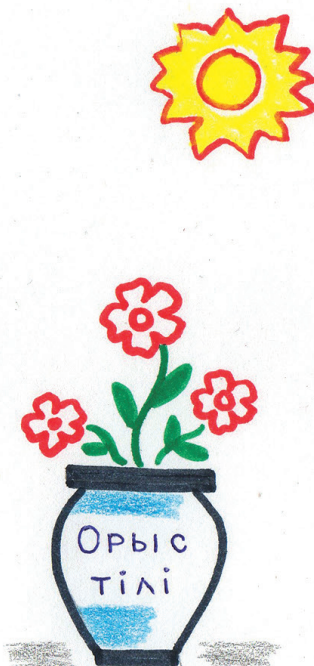
© Берік ШАДЫҒАЛИ

© Өмірсерік НӘБИҰЛЫ

© Берік ШАДЫҒАЛИ

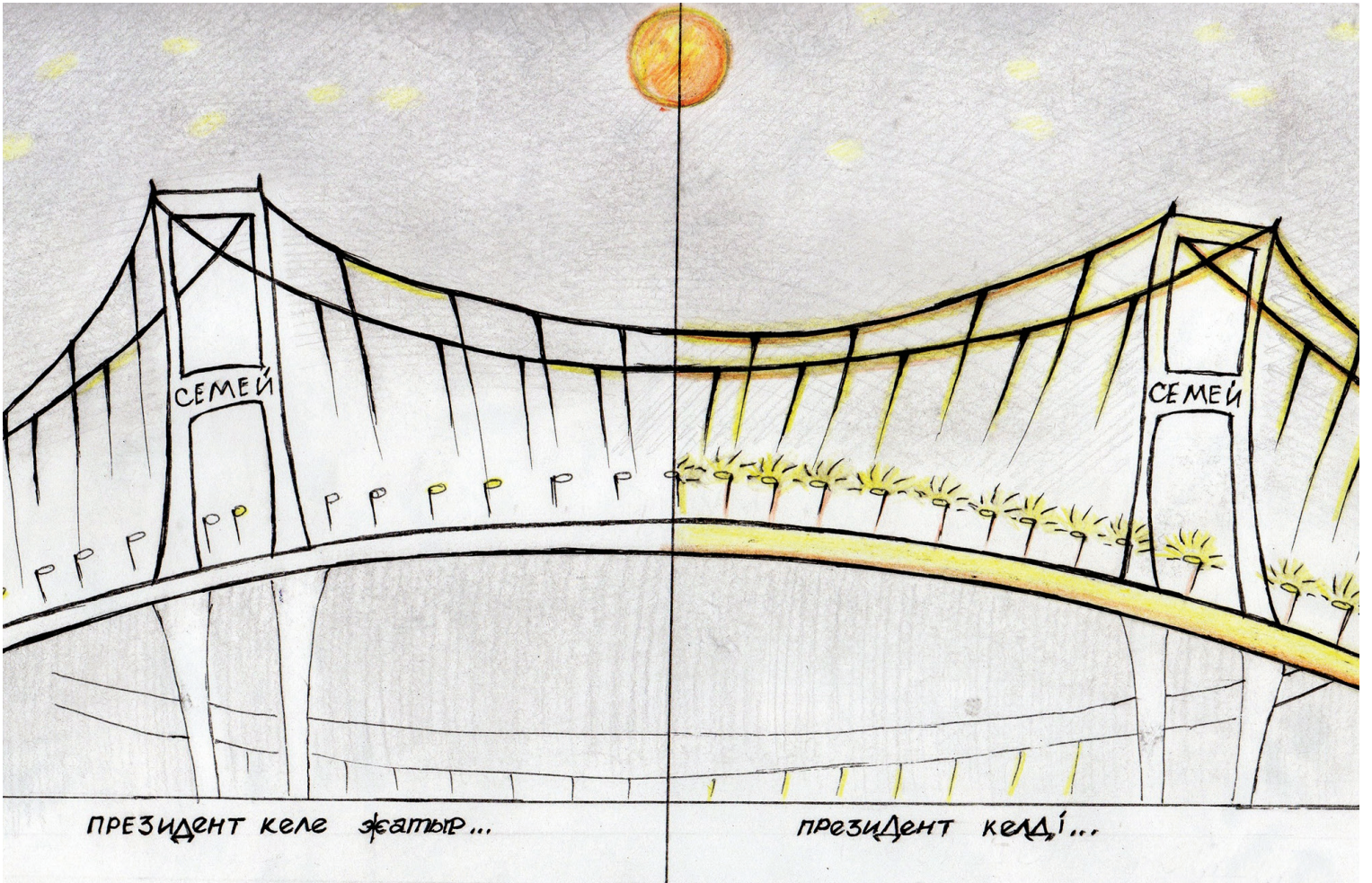
© Тұрсынбек ЖҰПАРБАЕВ

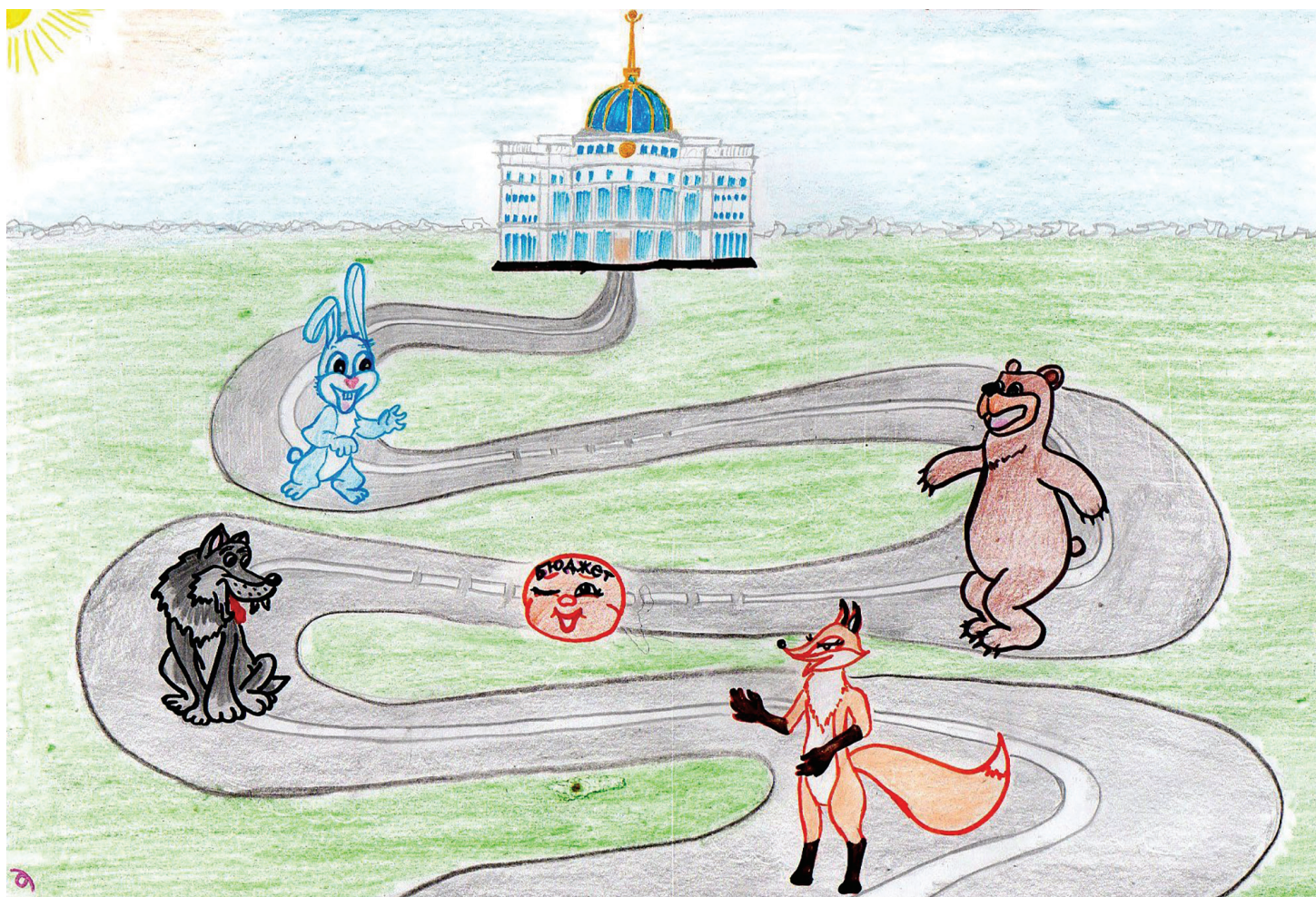
© Дәурен ШЕГЕБАЕВ

© Олжас ҮКІМЕТОВ

© Маржан БАҚЫТБЕК

© Альмира ОМАРОВА

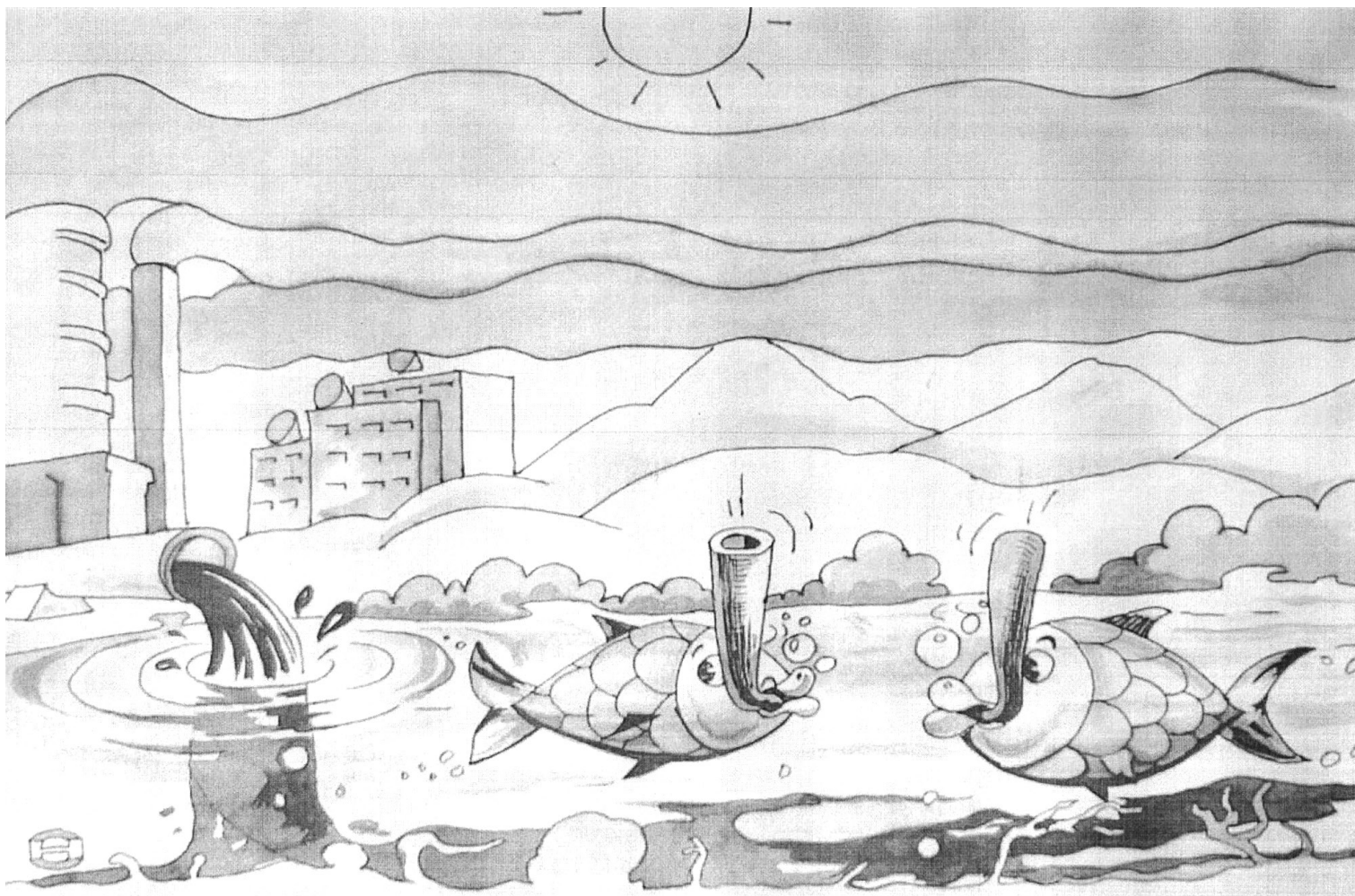
© Павел УКОЛОВ

© Самат НҰРАЛИЕВ

© Қайрат ЖӘЙІРБЕК

© Өмірсерік НӘБИҰЛЫ

© Қайрат ЖӘЙІРБЕК

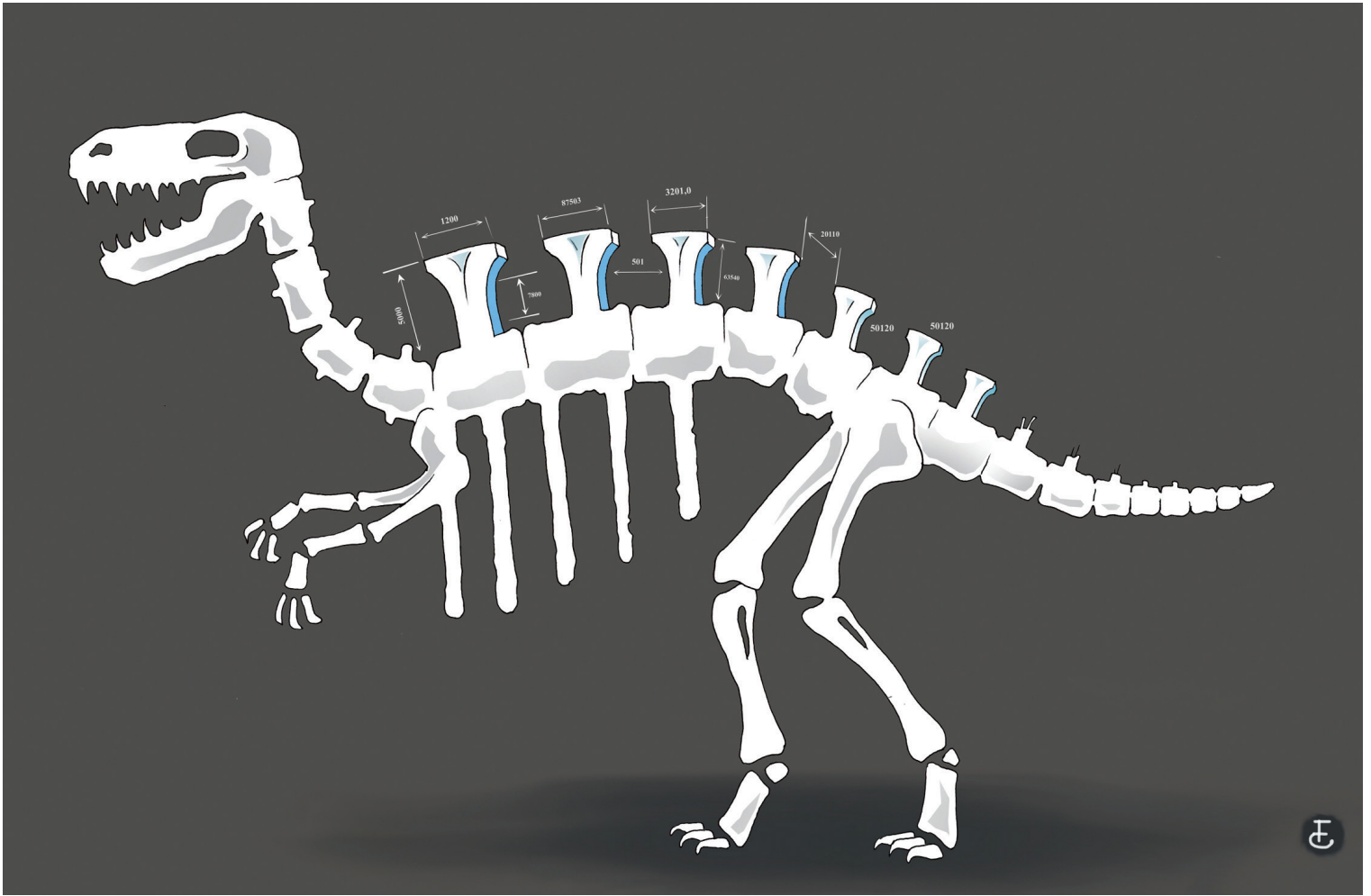
ҚАЛАҚАЙ ҚАЛАМ

*Жоба сарапшысы,
белгілі карикатурист
Ғалым Смағұлұлының
«Бюджет мол – мәселе сол»
тақырыбын ашатын
карикатуралар топтамасы*

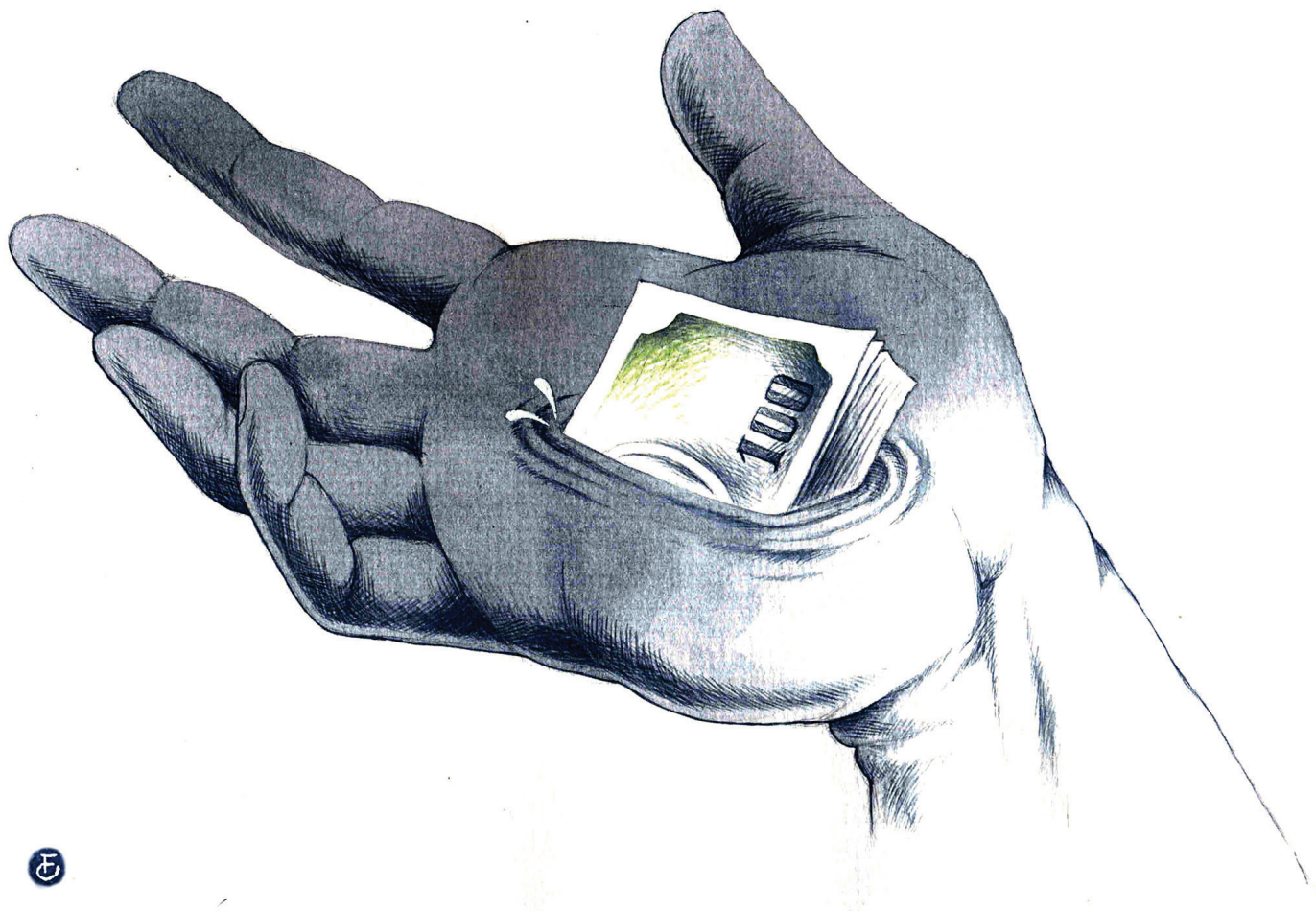
© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

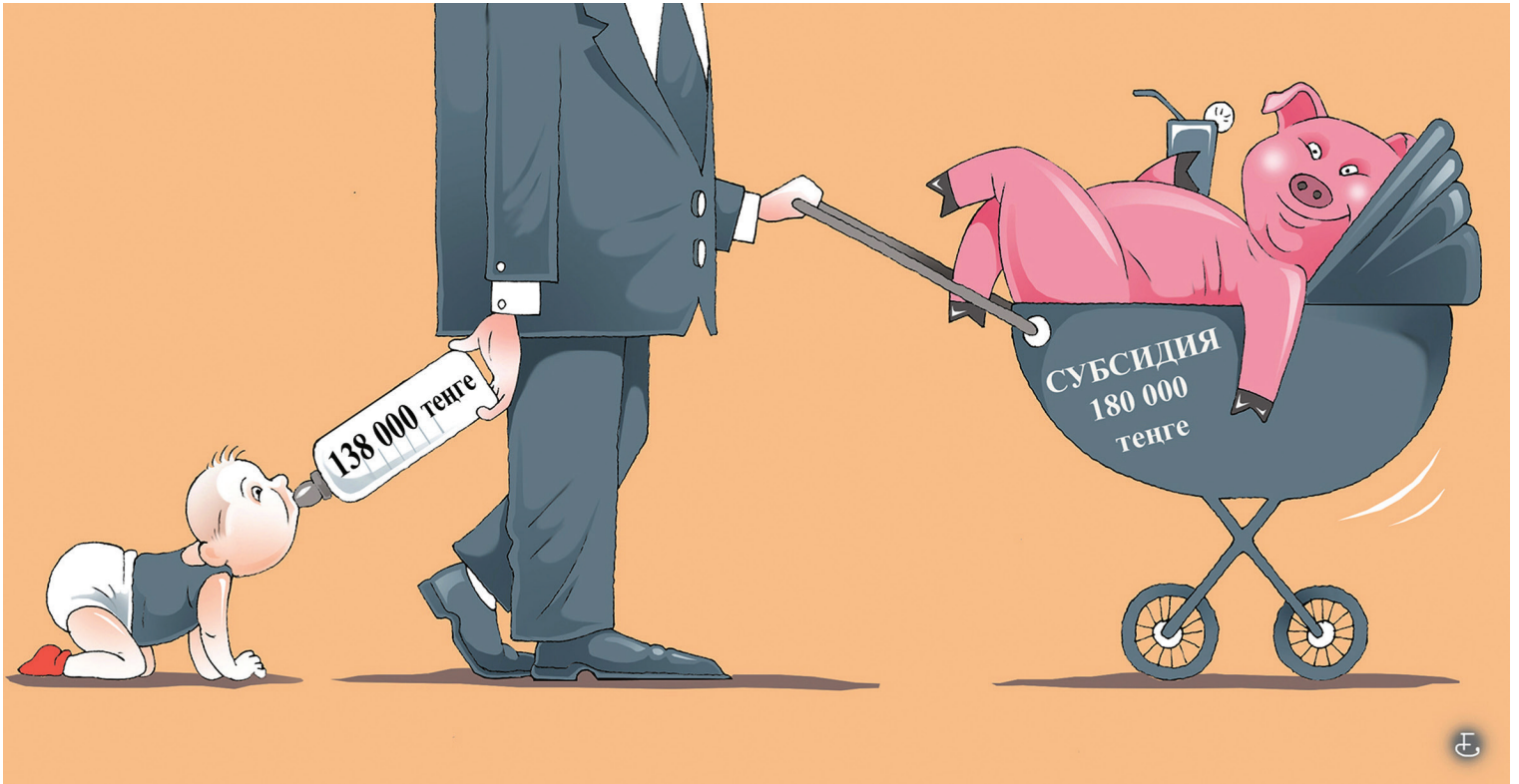
© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Ғалым СМАҒҰЛҰЛЫ

© Галым СМАҒҰЛҰЛЫ

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	3
Қылқалам ұшындағы шынайы қоғам	5
Карикатура керуені	13
Қалақай қалам	45

Жинақталуға берілген күні 04.01.2021 ж.
Басуға қол қойған күні 25.03.2021 ж.
Пішімі 60x90 ¹/₈ Офсеттік қағаз. Қаріп түрі «Cambria».
Офсеттік басылыс. Шартты баспа табағы 3,5.

«Медиа орда» қоғамдық қоры
Тел: +7 701 933 85 20